

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium:
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat

A falu népe.

Az állami tisztviselők országos kongresszust tartottak húsvét ünnepén s bár méltóságteljesen, mégis keserűen panaszkodtak szomorú sorsuk miatt. A csekély fizetésből amúgy is sanyarú megélés a háború alatt valóságos tengődéssé fajult s a tisztviselők munkaképességét bilincsekbe verő terhes adósságok csak azért nem szaporodhatnak összeroppanó mértékig, mert nincs, aki hitelt adjon.

Az állami tisztviselők szomorú és igazságos panasza gondolkodóba ejthet minket is, kik egyházunk jövőjével s a jövő fundamentumát tevő jelennel foglalkozunk. Legegyszerűbb meglátni, hogy ami igazságos az állami tisztviselőnél, igazságos az egyház szolgájánál is, és — sajnos — ma meg kell fordítanunk az ígét, mely a kenyérről és az Isten ígéjéről szól.

Am azt hiszem, nem lát elég messze, aki az állami tisztviselők igazságából csak annyi következtetést von, hogy tehát az egyházi szolgálatban állók javadalmát is megfelelő mértékben rendezni kell. Azt hiszem, mélyebbre kell vetni a hálót s azon tépelődni s azért cselekedni, hogy az egyház szolgáinak tisztas megélhetése, a velük egyenlő tanultságú állami tisztviselőknél nem hátrányosabb helyzete s általában az egyház fennállásához szükséges anyagi eszközök rendelkezésre állása minden körülmények közt biztosítva is legyen.

Hiszen a legegyszerűbb mód minden bizonytalansággal az állami segítség fokozottabb igénybevétele. A nemcsak tetszetős, de mindenben helytálló érveknek egész sorát lehet ez álláspont mellett felállítani. Mégis úgy gondolom, nem elégíthet ki pusztán az állami segítségre utalás. A nagyon is sok teherrel megrótt állam vajjon most, a háború rengeteg költsége után tud-e az egyházak támogatására nagyobb összegeket fordítani? Vajjon nekünk, kik nemcsak egyházunk javát nézzük,

de hazánk erejének gyarapodását is mindenekfelett szívünkön hordozzuk, nem lehet-e az állam és egyházak anyagi szétválasztását óhajtandóbbnak tartani? Vajjon épen nekünk, református keresztyéneknek, nem kell-e magunkat mindenben népegyháznak tekinteni s így arra törekedni, hogy mindenestül, az anyagi erők megszerzésében is, a népé legyünk? Vajjon nem tarthatjuk-e bensőségesebbnek a viszonyt az egyház és hívei között, ha az egyház fennmaradásának földi eszközeit nem felsőbb parancsolat, hanem a hívek áldozatkészsége biztosítja?

A népben, a hívek összességében van az egyház igazi földi támasztéka s nekünk, ha még úgy alkalmunk nyílik is az állam jóakarátú segítségét elfogadni s ha még úgy igazságosnak tartjuk is az állam még sokkal nagyobb támogatását a magunk részére is követelni: erről az igazságról nem szabad elfelejtkeznünk s egyházunkat a néptől elszakítani, a hívek áldozatkészségétől merőben függetlenné tenni súlyos hiba volna. Sőt — felfogásom szerint — az állami segítség elfogadása is csak arra való, hogy a nép túlságos megterhelhetése, áldozatkészségének mértéken felüli felhasználása elkerülhető legyen. A vezető gondolat pedig mindig az maradjon, hogy az egyház anyagi erejét híveinek adományából veszi.

Szép ám az elv, ha nem lehet megvalósítani s komoly az aggodalom, hogy a háború miatt előállt viszonyok teljesen megakadályozzák az anyagi áldozatadás lehetőségét. Ha elszegényedik, ha a létért kinlódó lesz a nép, hasztalan ragaszkodik Istenhez s egyházához, — szájától a falatot nem vonhatjuk el.

A falu népére gondolok első sorban. A falu népére, mely az egyháznak mindig legerősebb támasztéka s mely a háború után bizonyára sokkal több változást mutat, mint a városi lakosság.

Féltni lehet, hogy nagyon meggyérül a faluk lakossága. 1915-ben és 1916-ban félannyi gyermek született, mint 1913-ban, ellenben sokkal

több — nem tudjuk mennyi — halt meg, épen a legtermelőbb korban levők közül. A megmaradtak közt is nagyon sok lett rokkant, mezei munkára alkalmatlan. Sok a húzamosabb időn át tartó katonáskodás alatt elszokott a paraszti munkától s nem vágyik vissza a falujába. A városokban pedig lesz bőven munkaalkalom s így ezen az úton is ritkul a falu népe.

Apró egyházainkat a lét és nem lét kérdése elé viheti a lakosság számának ez a megapadása. S mit ér akkor, ha az állami kongrua keservesen fenntart egy sanyarú papi javadalmat, ha nem lesz nép, mely az egyháznak az erőt adja, ha nem lesznek hívek, kik díszessé teszik az egyszerű templomot?

Legyen gondunk rá, hogy vonzóvá tegyük a népnek a falusi otthont. Cselekedjünk úgy, hogy érezze minden hazatérő, hogy jobb neki otthon, mint az idegenben. Lássá, tapasztalja, hogy ő ott van igazi családi körben, hogy ott szeretik, gondját viselik, számon tartják magát, családját, kis jószágát. Értse meg, hogy ott a faluban jobb neki, mert ott törődnek vele, mert ott tudják s igyekeznek orvosolni minden baját, mert ott megbecsülik érzelmét, örülnek boldogulásának s előmozdítják jóllétét.

Az egyház szolgálóinak, papoknak, presbitereknek, tanítóknak sohasem volt annyi sok szép s az egyház létérdekébe vágó feladatuk, mint most, a háború alatt.

Egyház

Néhány szó a lelkészi javadalmak rendezésének kérdéséhez.

Az egyetemes konvent a reformáció négy évszázados jubileumi évében megtartani szándékozott zsinat engedélyezése érdekében Ő Felségéhez intézett feliratában érintvén a tárgyakat, melyek felett a királyi engedély elnyerése esetén a zsinat tanácskozni fog, „a jelenben érvényben levő egyházi törvények újbóli átnézése és részleges módosítása, különösen a lelkész választás reformja” mellett „az egyházi tisztviselők — első sorban a lelkészek javadalmának rendezését” emeli ki. (Lásd az 1916 december 14-én tartott konventi ülés jegyzőkönyvének 271-ik számát.)

Sok tekintetben egészséges és gyökeres reformokra (egy valóságos új reformációra) szoruló egyházi életünknek aligha van érdekeinket és jövődönket erősebben érintő problémája e kettőnél: *lelkészválasztás és lelkészi fizetés!* Az egyházépítő és társadalomjavító (szociális) munkák csaknem parlagon heverő területe mellett nincs

oly oldala jelenlegi egyházi életünknek, amellyel kevésbé volna okunk dicsekedni és amelynek szégyenét inkább kellene takargatni, mint ezek... Sok sebből vérzünk, de egyből sem oly fájdalmasan és annyi vérvesztéssel, mint ezekből. Mindnyájunknak legnagyobb öröme és megnyugvására szolgálhat azért e kérdéseknek rövid terminussal tervbe vett törvényes revíziója.

A következőkben a lelkészi javadalmak rendezésének kérdéséhez fűzünk egy néhány szerény megjegyzést.

1. Azt hiszem, abban mindnyájan egyetértünk, hogy az új zsinati törvényekben megállapítandó lelkészi fizetéseknek végre már valóban *korszerűeknek* kell lenniök. Azaz: a lelkészi fizetéseket mindenben azonosítani, egyenlősíteni kell a más pályán működő egyenlő fokú képesítéssel és ugyanannyi szolgálati évvel bíró tisztviselők, mondjuk pl. a középiskolai tanárok fizetésével. Ez az egyenlősítés az oly sokszor emlegetett „korszerű” javadalomrendezésnek a „sine qua non”-ja. Miért sántikáljunk mi lelkészek javadalmazás dolgában mértföldnyi távolságban azon hajdani gimnáziumbeli iskolatársaink után, akiket a pályaválasztás idején más, jobban megbecsült pályára sodort hajlamuk, vagy számításuk? A falusi élet különféle mizériái, az automatikus előhaladásnak — mely más pályán 25—30 év alatt a közepes tehetségűeket is táblabírói, pénzügyi tanácsosi, alezredesi, ezredesi stb. pozícióba emeli — teljes hiánya, továbbá az a társadalmi (nem mindig előnyünkre szolgáló) megkülönböztetés, mely a papi pályán működőkkel szemben előítéletképen a köztudatban él, amúgy sem tesz különösebben kívánatosá a középiskola hosszú évfolyamait nagy költséggel és fáradsággal sikerrel elvégzett ifjúság ambiciózusabb elemeire nézve a lelkészi pályára lépést. A lelkészi pálya legsúlyosabb sérelme nélkül szabad-e mindezt fokozni még azzal a kiáltó különbséggel is, melyet a mai rendszer javadalmazás tekintetében állít, illetve megtúr a lelkészi és más, ugyancsak egyetemi, vagy főiskolai képesítést kívánó tisztviselő pályák között? A lelkészi fizetések rendezésének régen vajudó kérdését tehát csak egyetlenegy módon oldhatja meg mindenkit kielégítően és minden nyugtalanságot egyszersmindenkorra lecsöndesítően az egyházi törvényhozás. Úgy tudniillik, hogy ezt a most emlegetett egyenlőtlenséget teljesen és tökéletesen megszünteti. Vagyis törvényben kimondja, hogy *a református lelkész a református középiskolában működő hasonló szolgálati évvel bíró tanárral úgy javadalmazás, mint végkielégítési és nyugdíjigény, valamint özvegyi ellátás és neveltetési segély tekintetben teljesen egyenlő elbánás alá esik.* Ezt követeli a hamisítatlan igazságérzet és méltanyosság. Lelkészi és tanári oklevél teljesen egyenlő értékű. Az út, amelyen az ifjúság hozzájuk juthat, egyenlő hosszú és fáradsztó. A tanár és lelkész munkájának értéke között sem szabad semminemű különbséget tenni, sem a nemzeti művelődés, sem az egyház érdeke szempontjából.

Miben rejlik hát az oka ennek a bántó megkülönböztetésnek református középiskolai tanár és református lelkész között? Sok jogos panaszt hallunk és olvasunk elemi iskoláinkban működő tanítóinktól nehéz, szinte lehetetlen megélhetésükre vonatkozóan. Sérelmeikkel újabban a képviselőházhoz fordultak. E lap folyó évi 12-ik számában Szentjóbý Kálmán debreczeni tanító „Szebb jövő hajnalfénye” cím alatt beszéli el a tanítói fizetések anomáliáit s konkrét példákkal bizonyítja, hogy a debreczeni tanító fizetése és özvegyének ellátása mily messze elmarad a Debreczen város szolgálatában álló, négy polgári iskolai osztályt végzett kishivatalnok illetményei és özvegyének ellátása mögött. Reánk lelkészekre azonban nem kevésbé lesújtó lehet a tanítói fizetések és özvegyi ellátás elégtelensége felett kesergő tanító cikkírónak az az objektív megállapítása, miszerint: *„fájdalom, hogy a református papok s ezek özvegyei emyit sem kapnak”*. S valóban, míg a tanítónak az 1913. évi XVI. t.-c. 3200 korona törzsilletményt biztosít (az állami tanítóknak családi pótlék is jár!), addig a református lelkészek nagy átlaga az 1600 koronás kongruális jövedelmen kívül a 25 év alatt mindössze 1400 koronáig emelkedő korpótlékkal kénytelen megelégedni.

E gyötrelmes helyzetből való szabadulásra egyetlen megnyugtató és kielégítő megoldás kínálkozik, az, amit fentebb már említettünk, hogy t. i. az egyházi törvényhozás félreérthetetlenül mondja ki a református középiskolai tanárok és református lelkészek illetmény viszonyainak teljes egyenlősítését és pedig annak kiemelésével, hogy *amennyiben a tanárság illetményei a jövőben akár egyházi, akár állami forrásból a mostaninál magasabb összegben állapíthatnának meg, ez a változás „ipso facto” maga után vonja a lelkészi javadalmak ugyanazon időpontban bekövetkező hasonló mérvű változását.*

Pocsaj.

Hajdu Gyula,

református lelkész.

(Vége következik.)

Iskola

Debreczen város népoktatása.

A múlt század derekán, ha jól emlékezem: Jókai nevezte Debreczent *iskolák városának*. — Ezt az elnevezést mi, akik közelebről ismertük Debreczen város tanügyét, mint becéző kedveskedést, jóleső örömmel fogadtuk. Pedig tudtuk nagyon jól, hogy Debreczennek az ősi kollégiumon kívül, a múlt század derekán még nem volt más iskolája, mint csak a piaristák négy osztályos kis gimnáziuma. A múlt század hatvanas éveiben keletkezett a zenede-egylet által istápolat zenede. 1868—69-ben állította fel az állam a gazdasági tanintézetet. A nyolcvanas években nyílt meg a kereskedelmi felső iskola, az iparos tanonciskola. A névelést úgyszólván magánvállalkozás kezében hagyták, csak a Walkoné intézetét

támogatta a református egyház. Zengeiné, Gáspárné majd Táneczos István kísérleteztek, mind rendszeresített tanerők nélkül, míg nem szervezte a református egyház. Dóczy Gédeon igazgatása alatt a felső leányiskolát és a római katolikus egyház a Swetits-alapból saját intézetét.

Az állami főreáliskola sem tekinthet vissza mai szervezetében egy félszázadra; polgári fiú- és leányiskolái alig két évtizedesek. A szép jövőjű állami fémipariskola pedig első évtizedét éli s fejlődik biztos alapokon.

Sokkal találóbb elnevezés volt Debreczenre az, hogy *kálvinista Róma*. A múlt századnak első felében az volt valósággal. Szellemében, erkölceiben, egészen, igaz s erősnakú kálvinista.

Ma már ez a név sem talál. A város természetes fejlődése, a közlekedés, ipar, kereskedelem kisiklott az ősi polgárság kezéből. Ma már nem jár az „ötös” civis fogat cukorral Máramarosszigetig, nem száguld keresztül a Hortobágyon, a nagy kőhidnak irányítva, ménes számba menő fogatával Budapest felé. Üzletei, hivatalnok serege új elemeket telepítettek a polgárság közé, sok tekintetben: fölébe s vannak utcái, még pedig egykor hatalmas „pógár”-udvarokkal, teljes-teli beépítve és telepítve olyan népességgel, kikről a félszázad előtti civis még nem is álmodott.

Magának az ősi kollégiumnak a szelleme sem dominál ma már úgy Debreczenen, mint dominált a múlt században. A szakiskolák elveszik a diáksereg egy nagy tömegét s mi tagadás — de úgy van: ezekből az új iskolákból már nem azzal a szellemmel megy ki az életbe az ifjú, mint egykor, a kollégium kebeléből. Ezt a változást nem idézhette fel maga a tananyag, mert ez mindenik iskolában csaknem ugyanaz. Az sem okozhatta, hogy ezekben az új alkotású iskolákban sok olyan tanerő nyer alkalmazást, kinek idegen hangzású nevét, három-négy évi iskolalátogatás után sem tudja kimondani a civis gyerek, mert hiszen ezek a tanárok — idegen névvel, de mégis magyarok. — Hanem igenis a korszellem, mely meglepte a civis várost is, kozmopolita külsőt adott a városnak és átváltoztatta gondolkozását.

Azonban, ha elvesztette is ma már Debreczen a kálvinista Róma elnevezésben rejülő jelleget, ha rohamos léptekkel halad a kozmopolitizáció felé, egy oldalon még a régi, az a Debreczen, mely a népnevelést ott hagyta, meghagyta az egyes egyházak kezében, mert ott tudta azt a legjobb kézben.

Igaz, nem az egész vonalon, mert hiszen vannak már Debreczen határán *állami népiskolák is*, és magában a városban, a népnevelés legalsó fokán az óvodákban egészen *községi* intézményekkel találkozunk.

Debreczen város népoktatásáról szólván, ezen tudniillik; az óvodákon és gyermekmenedékházakon kezdem én is ismertetésemet.

Debreczenben a hitfelekezeteknek nincsen óvodájuk. Volt egy, az úgynevezett református ispotályi. De erről is lemondott. Átadta végleg 1916-ban a városnak. Nem bírta fenntartani! — Szinte rosszul esik leírnom. — A nagy debreczeni egyház, a gazdag debreczeni egyház nem bírta meg annak az egy, régi óvodájának fenntartási terhét! De hát így van, és nincs másként. Ma már Debreczenben csak *községi óvodák* vannak.

Van pedig öt óvoda. A város belterületén van mind az öt, de mindenik inkább a külső részek felé, azoknak az utcáknak közelében, hol sűrűbb — nem a lakosság —

*

hanem a gyermekáldás. Népes, jól kezelt és szerelt intézmények ezek. Az öt rendes óvónő fizetése az 1913. évi XL. t.-c. értelmében biztosítva van, bár a város nem veti ki községi adóba a törvény által engedett 3%-os óvodai adót. Mindenik óvónő mellett alkalmazásban van most egy-egy óvónő segéd, kik oklevéllel bírnak, nem dajkák, de önálló hatáskörük nincs. Alkalmaztatásuk nem rendszeresített. Addig tart, míg valahol rendszeresített állást kapnak. A voltaképeni dajkák — bár ezeket is a város fizeti — cselédszámba mennek és mint ilyenek az óvoda hátrányára, nagyon sűrűn változnak. Az óvodákba beírt növendékek létszáma 490—520 közt áll.

Az óvodákon kívül van a Csapó- és Homokkertben állandó gyermekmenedékház. Két rendes okleveles vezető és két dajka felügyelete alatt 160—200 gyermekkel.

Nyári menedékház szintén kettő van a város Ohati nagy bérgazdaságában. Mind a kettő a nyári szünidőben az állami iskola helyiségében működik 60—70 növendékekkel.

Az óvodák és menedékházak ügyeit a községi iskolaszék vezeti, mint óvodai felügyelő bizottság. Az évi költség 25.688-75 korona, ami Debreczen város 2 milliós egyenes adójának 1.28%-át adja ki.

Hítfelekezeti szempontból az óvónők közül négy református, egy róm. kath. vallású; a menedékház vezetők közül 2 református, 2 róm. kath. vallású. A lélekszám arány 6: 2: 15: 0:3: 0:2.

A népoktatási elemi-iskolák *államiak, községiak és hitfelekezetiak.*

A város ebben a században kezdte meg a tanyai iskolák létesítését. Először az Ohati két nagy bérgazdaságában, azután az erdősegek (Nagycsere, Haláp, Bánk, Pacz, Fancsika) majd a pusztákon (Öndöd, Ebes, Szepes, Hegyes, Elep, Kösélyszeg) mindenütt egy-egy tanterem, tanítói lakás és mellékhelyiségek vannak, nagy 600—800 □-öles, két holdas kerttel. Ezeket az iskolákat átadta a város állami kezelés alá, az épület fenntartást, tüzelő anyaggal ellátást elvállalta és ezen kívül dologi kiadásra évi 6000 koronát fizet az államnak.

Ezt a 14 iskolát kiegészíti a Macson, a Steinfeld család által épített és fenntartott szintén állami népiskola és a Parlagon a gazdasági akadémia cselédsége részére a földművelésügyi miniszter által létesített iskola.

Ezeknek az iskoláknak az ügyeit az állami iskolák gondnoksága kezeli.

A tanyai állami népiskolákon kívül a város belterületén van a kisegítő iskola és a m. á. v. gépjavitó műhely telepén a kereskedelmi miniszter által létesített elemi iskola. Mindenik négy-négy tanerővel van szervezve. Emezt a város semmivel, a kisegítőt tanhelyiséggel látja el.

A szorosabb értelemben vett városban, vagyis a belterületen a népoktatás a hitfelekezetek kezébe van letéve. Tulajdon joggal iskolaépületük csak az ágostai evangélikusoknak és a zsidóknak van, de ezek is kaptak a várostól építési segély címen kamat nélküli kölcsönt, melyet abban az esetben tartoznának visszafizetni, ha az iskola vezetéséről és fenntartásáról lemondanak. A reformátusoknak, római katolikusoknak és a görög szertartású katolikusoknak a város adott telket, a város által felépített és felszerelt iskoláik vannak, telekönyvileg biztosított használati joggal arra az időre, míg iskoláikat fenntartják. A vonatkozó szerződést a kormányhatóság 1906-ban erősítette meg. E szerint a

felekezetek, az 1868. évi népiskolai törvény értelmében, lélekszám arányban, építési és állandó évi segélyt kaptak.

(Folytatjuk.)

Közelet

Kimutatás

a kevevárai református elemi iskolára indított gyűjtés eredményéről február 22-ig.

„Nemzetünk egy porszemének sem szabad nyomtalanul eltűnni az életből! Nagyszerű kezdeményezésére Isten segedelmét kérem s kérjük mi mind, kik sorsunkhoz illő áldozattal sietünk a szent és nemes cél elérésére.“ — Így írja biztatólag az oláh tengerből a szilágyperecsényi református lelkész s gyűjtőívén az adakozók hosszú sorát megkezdi ő s végzi a felesége.

Itt kint a lövészárokban nemzetünk gyenge bimbói s meghajlott fái védik a hazát; soknak mi a sorsa...? „Ma még piros élet, holnap...“ Hazulról egyik híveimtől kezemben a levél; ez van bele írva: „Bennünket, ide a határra tévedt magyarokat kegyetlenül megtépett a háború; fiaink a különböző harctereken; öreg férjeinket elvitték hadimunkára, elvitték a trénnel, nekem már se férjem, se fiam. Olyan a mi kis egyházunk, mint a hideg, dermedt ősi széltől megrázott fa, melynek fiatal hajtásai lefagytak, megsárgult levelei lehullottak.“

Ezeket látom s érzem én is, ezek indítottak arra, hogy gyűjtőívemmel felkeressem lelkészársaimat, ők tovább híveinket, hogy olyan iskolát építhessünk, hol árváink, szegény híveink gyermekei kenyeret, ruháskát, szeretetet, magyar lelket s abban református keresztyén hitet kapjanak, hogy iskolánk nyitott ablakából ragadja el a szellő és repítse át a Dunán idegen országba gyermekeink csengő hangját, hitünk szép énekét: „Az Úr én nékem őriző pásztorem“; a magyar imádság fenséges dallamát: „Isten áldd meg a magyart“; hogy mikor felnőnek, benépesítsék a ma még idegen iparos műhelyeket s kivigyék a szép magyar nótát a végtelen, a dúsgazdag bánáti mezőre. Ezeknek a szíve sohasem lehet más, csak magyar, a lelke csak az evangélium által áthatott református keresztyén lélek, mert mindig érezni fogják a hálát s aranykönyvünk-ből olvasni a magyar református híveink nevét, kik adományaikkal ezen iskola alapításához s az ő neveltetésükhöz hozzájárultak.

A tér szűke miatt a lelkész urak által gyűjtött összeg végeredményét nyugtázom: szilágyperecsényi református lelkész gyűjtése 35 K, kalotaszegi 2, gyűgyei 2, perőcsényi 12, felsőmocsoládi 2, tiszadadai

21.50, tiszapéterfalvai 1.50, rákócizfalvai 18, várasfenesi 10, bácsfeketehegyi magyar egyház 2, a szendrői lelkész gyűjtése 7.85, tanítófalui 5, hegyközszentimrei 5, pécsi 5, vukovári 6, érábrányi 2, drávaiványi 3, szerepi 2, bátkai 2, beszteri 3, gortvakisfaludi 2, faddi 10, sopronyai 6, balmazújvárosi (magyar) 29, nagyidai 10, nagymegyeri 5, igazfalvai 5, munkácsi 10, mikolai 10, vámfalui 6, vámospécsi 10, zsidói 31, hajdunánási 50, újlétei 10, nagykállói 37.07, érendrédi 3, érsekcsanádi 15, hejezei 3, borsodszakácsi 5.25, tamásváraljai 4.80, köröstarcsai 142, sárrétudvari 50.67, érkörtvélyesi 66.30, mezőcsáti 24, betleni 5, öcsödi 10, hódmezővásárhelyi 20, cserépfalui 4, hejőbábai 23.77, nagybodófalvai 10, petőszinyei 3, kabai 4, szigetfalui 3, nagyszöllősi 12, rimaszombati 30, szamosszegi 16.51, alsóki 5, gyermelyi 10, a tiszaföldvári lelkész úr gyűjtése 29 K. Összesen 877 K 22 fillér.

Hálás köszönettel

Tábori posta : 618.

Demjén István,
kevevárai, most tábori lelkész

Irodalmi szemle

A Protestáns Szemle. mint a MPIT. folyóirata, július és augusztus kivételével, minden hó 15. és 20. között jelenik meg. Az alapító, rendes tagoknak tagilletmény fejében jár. Az egész évfolyam előfizetési ára nem tagoknak nyolc korona. A folyó évi harmadik füzet (145—224. l.) élén a jeles felelős szerkesztő eszmékben bővölködő, ragyogó stylusú elmélkedést közöl Az örök forradalom cím alatt. Utána D. Kenessey Béla A reformáció társadalmi jelentőségű címmel ellátott és úgy tapasztalati megfigyeléseken, mint széles körű irodalmi tanulmányon nyugvó értekezésének befejező részében gyönyörködtünk. Zoványi Jenő szintén befejező tanulmánya pedig tárgyal A helvét irány első jelentkezéseiről és térfoglalásairól, Erdélyben való törvényes eltiltásáig (1558-ig). A tudós író jelenleg is közvetlen forráskutatások nyomán új felderítésekkel és kritikai megállapításokkal gazdagította hazai történelmi irodalmunkat. Érdeklél olvasható Historicus Literarius álnevű szerző szemléje a magyar református egyházi irodalomtörténet hiányzó és sürgősen kívánatos irodalmi szükségleteiről, melyek kielégítésére a MPIT.-ot tartja hivatottnak. Az apró kritikák mérsékeltek, biztatók, a Jelek és Magyarázatok jobbára Arany János méltatására vonatkoznak.

Öt Predikáció a reformáció négyszázadik emlékére. Elmondott a kolozsvári akadémiai istentiszteletek 1917 február 25—március 25-iki ciklusán

dr. Kecskeméthy István, D. Kenessey Béla, dr. Ravasz László, dr. Révész Imre és Nagy Károly által. Megszerezhető bármely könyvkereskedésben. Ára keresztköttéssel bérmentve küldve : két korona. Az izléses, csinos kiállítású, gazdag tartalmú, korszerű szükségletet kielégítő füzet terjedelme 61 lap. Az alaptételek eszmei kapcsolatban fűződnek egymáshoz. Első tétel a keresztyénség rendeltetése (Mt 4, 1—11). Második tétel a keresztyénség eszménye (Mt 17, 1—9). Harmadik a keresztyénség szelleme (Lk 11, 14—26). Negyedik a keresztyénség eredményei (Ján 6, 1—15). Ötödik a keresztyénség dicsősége. (Ján. 8, 46—59.) A közismert, érdemdús szerzők kiváló predikációi méltóképen gyarapítják egyházi beszéd irodalmunk tárházát.

Evangelischer Wochenbrief von Professor D. Adolf Deissmann, Universität Berlin. Neue Folge. A mai háborús világban rendkívül jótékony hatású, iránytűként tájékoztató, hiterősítő és biztató kalauzul tekinthetjük azokat az evangéliumi szellemű heti leveleket, melyeket az 1914. évi első adventi kezdet óta indít útra a mindnyájunk előtt ismert nevű tudós Deissmann Adolf berlini egyetemi theologiai tanár. E levelek célja az, hogy a népeket a jelen idők eseményeiről felvilágosítsa, értesítse és a keresztyéni összetartozás kapcsait szilárdítsa. A folyó 1917. év előttünk levő hat száma derekasan megfelel ennek a célnak és a benne érintett, megbeszél, föltárt és jellemzett koresemények leszögezése az utókorra nézve igen becses történeti adatokat fog szolgáltatni. Mi ezeknek a leveleknek céljával öszintén rokonszenvezünk, közrebocsátásukat szükséges és áldásos munkának tartjuk és a tudós szerkesztőt tisztelettel üdvözljük.

Ferencz Józsefről a tanuló ifjúságnak. Két beszéd. A máramarosszigeti összes tanintézetek együttes gyászünnepélyei alkalmából írta és elmondotta dr. Gergely György jogakadémiai igazgató, mint a Máramarosmegyei Közművelődési Egylet Tanügyi Szakosztályának elnöke. 1916 nov. 30. és dec. 1. Terjedelme 23 tömör nyomású lap. Az első beszéd címe A jó ember és jó király (3—12. l.), a második címe : Ferencz József hagyatéka (13—23. l.). Mindkettőt az őszinte kegyelet, a honfiúi öntudat, az izzó magyarfaj-védelem és a lángoló hazaszeretet fuvalma lengi át. Méltó a szélesebb körű terjesztésre.

Előfizetési felhívás. „Nietzsche és Kálvin“ címmel egy hosszabb tanulmányom jelenik meg rövid időn belül, mely a kálvinizmus etikai felsőbbiségét védi a modern dekadens gondolkodás és annak fő képviselője, Nietzschevel szemben. A mű magában foglalja a kálvinizmus — főleg etikai szempontból való — rövid ismertetését is és így világi intelligenciánk tekintetbe vételével is készült. A hét és fél

vnyi kötet ára 3 kor. lesz. Megrendelések, vagy címekre: Budapest, IX., Üllői-ut 121., III., 5., vagy Kókai Lajos könyvkereskedő címére küldendők minél előbb. Budapest, 1917 ápr. 1. *Sebestyén Jenő.*

Halottaink

Szuhay Benedek, sajkópolti református lelkész, egyházmegyei főjegyző, egyházkerületi tanácsbíró, zsinati rendes képviselő, az ORLE. választmányi tagja meghalt folyó hó 1-én, eltemették ápr. 3-án. Az elhunyt, mint egyházi író és költő is sikeresen és országos elismeréssel működött. Emlékét hiven őrzi református egyházunk.

Bedő Sándor kishacsonyi lelkészársunk, kollégiumunk volt növendéke, reményteljes pályája elején, egy év és pár hónapra terjedő buzgó lelkészkedés után a múlt hó közepén meghalt s március 16-án nagy részvét mellett temettetett el.

Nagy Sándor mohai lelkész 32 évi hűséges szolgálat után március hó 15-én elhunyt.

Különfélék

Fenn az égi szép hazában...

— Ének. —

*Fenn az égi szép hazában ottan élsz te Istenünk,
Gondviselő kegyelmeddel mégis itt vagy mi velünk,
Szíveinkben ott találunk,
Egyedül Téged imádunk,
Gyermekidnek hő imája
Száll hozzád egek királya...*

*Szent hazánkat védelmezd meg minden baj és vész között,
És a népet vigasztald meg, hogyha gyászba' öltözött...
S a csaláknak viharában
A magyar nem volt magában,
Hisz' Te voltál mindig velünk:
Égi Atyánk, jó Istenünk!*

*Nem is bíztuk senki másban, csak te benned szent
Atyánk!
S nem félünk mi a világtól, óh, csak te vigyázz reánk,
Nézz felénk a mennyországából,
Az angyalok táborából,
Őrizz minket... maradj velünk...
Gondviselő jó Istenünk!*

(Köröstarcsa.)

Szabó János.

A református lelkészek 400 ezer koronányi hadisegélyének felosztása ügyében a kerületek elnökségéből

alakult értekezlet megállapította már a felosztási kulesot a lelkészi állások számának mértéke szerint, figyelembe véve a rendes hitoktatói lelkészeket is. Ehhez képest a tiszántúli egyházkerület lelkészei részére 104,700, a tiszántúliaknak 61,600, a dunamellékieknek 51,400, a dunántúliaknak 51,600, az erdélyieknek 130,700 korona jut. A segédlelkészekre nézve a Konvent fog módot találni esetleg olyanformán, hogy a kongrua összege megkészszeresztetnek.

Lelkészeiktatás. A Koroknay István nyugalomba vonulásával megüresedett feketepataki lelkészi állásba virágvasárnapon iktatták be Bodnár László lelkészársunkat. Biky Ferenc esperes szép beszéde után az új lelkész megindító beszédet tartott 1Ján 4, 7. alapján. Az istentiszteletet követő presbiteri gyűlésnek legmeghatóbb mozzanata az volt, amikor Bodnár Béla tamásváraljai lelkész, az újonnan beiktatott lelkész apja, aki 13 éven át Fekete-patakon szolgált, b. e. felesége nevére 2 db. 50 K-s hadikötvényt átnyújtásával alapítványt tett. Az ilyen áldozatokban méltóképen nyilatkozik meg az Isten iránt való hála.

Nyirmártonfalván virágvasárnapján megható és érzékeny jelenetek között történt meg a nagy harang levétele és elvitele. A református gyülekezet hat évvel ezelőtt tiszta ágyúérből öntetett gyönyörűséges szavú „Rákóczi harang“-ját a hivatalos katonai kiküldöttség leszerelte, földre eresztette s miután azt a község és a gyülekezet tagjai koszorúkkal, nemzeti szalagokkal feldíszítették: a XC. Zsoltár első versének eléneklése, Ajtay Jenő lelkész megindító imádsága és könyeket fakasztó beszéde után a Hymnusz hangjai mellett elkísérték a község határáig. Vajha mielőbb, mint békehírnök zengene és csendülne a nyirmártonfalvi új „Rákóczi harang“.

Sass Béla huszonöt éves tanári jubileumi alapjára adakoztak: Szabó József vedresábrányi lelkész másodízben 5 K, Nagy József vedresábrányi állami tanító szintén másodízben 10 K-t. Az alapítvány — levonva egy értékes emléktárgy s a nyomtatványok árát — 806 K 06 f. Szíves adományok továbbra is *Zih Sándor* lelkészhez (Debreczen, Árpádtér) küldendők.

A hajduszoboszlói református leányegyesület alapja javára a szoboszlói fiatal leányok szavalatokkal, énekszámokkal egybekötött s minden tekintetben igen sikerült délutánt rendeztek, amely a maradandó erkölcsi sikeren kívül 260 K önkéntes adományból begyűlt összeget eredményezett. A leányegyesület rövid időn belül formálisan is megalakul. Örömmel üdvözljük a kezdeményező munkát és gazdag áldást kívánunk a buzgó munkásokra!

Lelkészmeghívások. Tiszakóródra Fekete Lajos szamosangyalosi lelkészt, Szamosangyalosra Bakó Péter tiszacsécei lelkészt, Kölcsebe Tariska Gábor

munkácsi s.-lelkészt hívták meg lelkészül. Jóleső örömmel olvassuk a sokat kifogásolt lelkészválasztási törvényeink ilyen jó alkalmazását.

A szatmári egyházmegye folyó hó 17-én tartja tavaszi közgyűlését a szatmári leányiskolák tornacsarnokában.

A nagyszalontai egyházmegye folyó hó 12-én tartotta tavaszi közgyűlését Nagyszalontán a nagy iskola tornatermében.

Új egyházkerületi tanácsbírák Dunántúl. A dunántúli egyházkerület gyülekezeti Sárközi Jenő és Miskolczy Imre nagy buzgóságú férfiakat választotta meg egyházkerületi világi tanácsbírák. Miskolczy Imre a felejthetetlen jó emlékezetű debreczeni volt főispán méltó fia, országgyűlési képviselő. Munkáikra áldást kívánunk.

Új esperes. A tatai egyházmegye Antal Lajos ászári lelkészt, eddigi egyházmegyei főjegyzőt választotta esperesnek.

A kőszegi ág. h. ev. leányközépiskola a jövő 1917—18. iskolai évben, ha elegendő számú tanuló jelentkezik, a felső leányiskolai V. osztály mellett a leánygimnázium V. osztályát is megnyitja. Az internátussal kapcsolatos ellátási díj egy évre kb. 1300 K lesz. A kőszegi gimnáziumba lépni óhajtok felvétel végett mielőbb jelentkezzenek az ág. h. ev. leányközépiskola igazgatóságánál Kőszeg, Vas vm.

Helyesbítés. Lapunk 13. számában a 95. lapon, téves információ alapján, *Adomány* cím alatt 100 K van említve. Újabb és megbízhatóbb értesülésünk nyomán örömmel jelezzük, hogy az összeg 1000 (ezer) korona.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. L. Köszönöm.

A. J. és V. F. Térésük miatt mindegyiket meg kellett rövidíteni. Köszönjük.

Tartalom: A falu népe. — Egyház: Hajdu Gyula, Néhány szó a lelkészi javadalmak rendezésének kérdéséhez. — Iskola: Debreczen város népoktatása. — Közélet: Demjén István, Kimutatás a kevevárai református elemi iskolára indított gyűjtés eredményéről február 22-ig. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különlélek. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázatok.

Pályázat.

A debreczeni református főgimnáziumban egy rendes tanári állásra pályázat hirdettetik, amely a folyó év május havában tartandó egyház-

kerületi közgyűlésen magyar-latin képesítésű református vallású tanárral töltetik be. Évi javadalmazás 2400 K alapfizetés, 800 K lakáspénz és öt 200 K-ás ötfödéves korpótlék és családi pótlék. A korpótlék alapjául szolgáló időbe a másutt töltött rendes tanári évek beszámíttatnak. Az alapfizetés később 2800, 3200 és 3600 K-ra emelkedhetik. A megválasztott tanárnak e mellett igénye van az idevonatkozó feltételek szerint az állami fizetés kiegészítésre és állami háborús segélyre és az országos tanári nyugdíjintézetbe való felvételre. Ha az alapfizetés és a fizetéskiegészítés összege a 3200 K-t meghaladja, a lakáspénz ezen összegnek negyedrézében fog folyóvá tételni. A pályázati kérvényt a tiszántúli ref. egyházkerület közgyűléséhez kell címezni s fel kell szerelni a következő okmányokkal: keresztlevel, érettségi bizonyítvány, tanári oklevél, az előbbi alkalmazásról szóló bizonyítványok, az esetleges irodalmi működés igazolása, a katonai kötelezettség irányában fennálló viszony igazolása, közhatósági orvosi bizonyítvány a pályázónak a tanári pályára alkalmas voltáról. A kérvényt 1917. évi április 30-ig a református főgimnázium igazgatóságához kell beküldeni. A megválasztott tanár köteles tanszékét az 1917—18. tanév elején székfoglaló értekezés tartásával elfoglalni.

Debreczen, 1917 április 7.

Karai Sándor, igazgató.

Pályázat tanári állásokra.

A szatmár-németi református felső leányiskola és felső kereskedelmi leányiskola igazgatótanácsa két rendszeresített tanári állásra pályázatot hirdet.

A megválasztott tanárok egy évi helyettes tanárkodás után mint rendes tanárok véglegesíttetnek.

1. Az egyik helyettes tanári állásra *magyar—francia* szakos középiskolai okl. vagy szakvizsgás tanárok pályázhatnak.

2. A másik helyettes tanári állásra *a könyvitelből és kereskedelmi levelezésből* képesített kereskedelmi szakos tanárok pályázhatnak.

Pályázhatnak protestáns vallású tanárok és tanárnők.

A helyettes tanár javadalma évi 2000 K (kettőezer) kor. fizetés.

Pályázati határidő május 31.

Szatmár, 1917 ápr. 3.

Az igazgató megbízásából:

Demjéné Molnár Ilona,
igazgató.

Pályázat.

A hosszumezei leánytanító 1 évre, 1918. év március 31-ig ideiglenesen nyugdíjaztatván, ezen évre a fenti ideig helyettesre van szükség. 1000 K tiszteletdíj mellett pályázhatnak tanítónők s pályázati kérvényüket április 20-ig küldjék be alant-irthoz.

Hosszúmező (Máramaros m.), 1917 március 28-án.

Nagy Endre,
iskolaszéki elnök.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések
a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik **CZEGLÉDY SÁNDOR** pápai ref. theol. akad. tanár;
Lic. FIZELY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és **SZIMONIDESZ LAJOS**, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik
július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: **Scholtz Testvérek** könyvkereskedése Budapest, IX.,
Ferenz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi
termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

Legszebb konfirmációi ajándék

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG KAPUJA

Ezen imádságos könyvecskéből a tiszántúli, tiszáninneni és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: **„E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűsége kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmökbe és szeretetökbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.”** — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂x8¹/₂ cm. nagyságu, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simitatlan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 péld. megrendelésénél 66 fill. Megrendelhető

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000,000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

! UJDONSÁG!

- Endreffy János:** Reformációi beszéd K —80
Görgey Albert: A Görgeyek és a Reformáció.
A Reform. 400 éves évfordulójára „ 4.—
Az urvacsorai kehely kérdése „ —20
Kováts István dr.: Nemzetnevelésünk „ —40
Molnár Gyula: A front mögött „ —14
Takaró Géza: Nincs hely? „ —80
Kálvinszövetség II. téli konferenciája „ —50

SZÉPIRODALMI UJDONSÁGOK

- Muraközy Gyula:** Emberélet (elbeszélések) . K 3.—
Dessewffy Berta: Elbeszélések „ 3.—

Kaphatók:

KÓKAI LAJOS

:: könyvkereskedésében ::
Budapest, IV., Rameimayer Károly-u. 3.